

20 ta' Gunju, 1952.

Imħallfin:

Is-S.T.O. Dr. L. A. Caruilli, LL.D., President;

L-Onor. Dr. A. J. Montanaro Gauci, LL.D.;

L-Onor. Dr. T. Gouder, LL.D.

John Falzon ne. *versus* Paul Mifsud ne.

**Noleġġ — Bastiment — Rakkomandatarju —
Responsabilità Dwar il-Konsenja tal-Merkanzija —
Klawsoli ta' l-Eżoneru mir-Responsabilità —
Klawsola "Cargo to be Received by Merchants
at their risk not beyond the reach of her tackle".**

Ir-rakkomandatarju ta' vapur għandu l-obbligu li jikkonsenja l-merkanzija lid-destinatarju fuq il-moll; sal-mument ta' dik il-konsenja l-merkanzija tibqo' fir-responsabilità tar-rakkomandatarju, u r-ricevitur, ossija destinatarjo, ma għandu ebda responsabilità.

Fid-Dritt Merkantili hu prinċipju illi l-klawsoli ta' l-eżoneru tal-rettur ma jeżonerawhx mir-responsabilità jekk ikun hemm da parti tiegħu "breach of contract or duty".

Il-klawsola "cargo to be received by merchants at their risk not beyond the reach of her tackle", fil-kuntratt tan-noleġġ ta' bastiment, tfixxer li l-armatur għandu l-obbligu tal-konsenja tal-merkanzija kidejn il-vapur, u mhux aktar il-begħud milli jwassal il-parank tiegħu. Meta l-armatur jagħmel il-konsenja tal-merkanzija lid-destinatarju jew lill-agent tiegħu f'dak il-post, tispicča r-responsabilità tiegħu dwar il-kura u kustodja tal-merkanzija.

Il-Qorti, — Rat l-att ta' c'tazzjoni quddiem il-Qorti tal-

Kummeré, li bih l-attur nomine ppremetta illi fit-30 ta' Ġunju 1951 id-ditta "The Oilcakes and Oilseeds Trading Company Limited", ta' Londra, għabbiet fuq l-imsemmi vapur S.S. Maymere, li tiegħu huwa l-aġent il-konvenut nomine, 7526 xkora "cotton cake" destinati għall-attur nomine (dok. A); illi mill-imsemmija merkanzija hu rċieva biss 7456 xkora (dok. B), meta l-merkanzija għet maħtuta Malta mill-istess vapur fit-23 ta' Lulju 1951, u għalhekk hu rċieva 70 xkora anqas mill-merkanzija li għet mgħobbija; u talab li, premessi d-dikjarazzjonijiet neċessarji, u mogħtija l-provvedimenti oportuni, il-konvenut nomine jiġi kundannat jikkonsenzjali, fi żmien qasir u perentorju li jiġi għal dan l-iskop prefiss, is-70 xkora "cotton cake" li, kif fuq intqal, ma għewx konsenzjati mill-imsemmija tagħbija destinata lilu; u wkoll il-konvenut nomine, fil-każ illi ma jagħmelx il-konsenzja ta' l-istess 70 xkora "cotton cake" fiż-żmien li jkun gie prefiss, jiġi dikjarat responsabili tad-danni kollha kaġunati lilu minhabba fin-nuqqas ta' konsenzja — liema danni jiġu likwidati f'dan il-gudizzju jew f'gudizzju separat. Bl-ispejjeż kontra l-konvenut nomine;

Omissis;

Rat is-sentenza tal-Qorti tal-Kummeré tas-17 ta' April 1952, li bila dik il-Qorti laqgħet it-talbiet, u għall-finijiet ta' l-ewwel waħda pprefiggħet lill-konvenut nomine ż-żmien ta' xahar mill-jum tas-sentenza, u ordnat li, f'każ li jkun hemm lok għall-alternativa, id-danni għandhom jiġu likwidati f'gudizzju separat; bl-ispejjeż kontra l-konvenut nomine; billi kkunsidrat;

Ma hemmx dubju li d-ditta konvenuta, rakkomandatarja tal-vapur in kwstjoni, kellha l-obligu li tikkonsenzja lill-attur nomine l-merkanzija "de qua" fuq il-moll ("Borg ne. vs. Camilleri ne." App. 15. 3. 29). Il-merkanzija tibqa' fir-responsabilità tar-rakkomandatarju sal-mument tal-konsenzja. Sal-konsenzja, ir-rċevitur, ossija destinatarju, ma għandu ebda responsabilità;

Skond il-polza tal-kariku, fol. 5, l-attur nomine kellu jirċievi 7526 xkora "cotton cake" tal-piż ta' 463 tunnellata (ara wkoll dok. 20 u 21). Fil-fatt l-attur irċieva 70 xkora anqas, skond li statements fol. 32. Biex wiehed ikun eżatt, huwa

róieva 7466 xkora, li jgibu nuqqas ta' 60 xkora, iżda għaxar xkejjer kienu tal-"gatherings", u mhux ta' l-irjus;

Apparti l-kontegġ magħmul mit-"tally clerks" tal-konvenut nomine, hu fatt li l-inkarikat tal-konvenut nomine, ix-xhud Vella, irrilaxxja lill-attur nomine d-dokument fol. 6. Li hu deċiżiv għal din il-kwistjoni, għaliex jimporta l-ammisjoni tad-ditta konvenuta li fil-mument li r-responsabilità kienet għadha fuqha, ójoè sal-mument tal-konsenja fuq il-moll, li kkonsenjat lir-riċevitur, ójoè lill-attur nomine, 7456 xkora biss, u għalhekk kien hemm in-nuqqas ta' 70 xkora li minnu jfmentu l-attur nomine. In-nuqqas, għalhekk, ivverifika ruhu mhux wara li l-merkanzija għaddiet fir-responsabilità tar-riċevitur, imma qabel, meta kienet għadha fir-responsabilità tar-rakkomandatarju. Ma giex bl-ebda mod pruvat, għaddiskariku tal-konvenut nomine, li n-nuqqas kien dovut għal xi forza irresistibili jew każ fortuwitu waqt it-trasport, apparti konsiderazzjonijiet óhri;

Il-konvenut nomine invoka l-klawsola nru. 6 tal-kuntratt tan-noleġġ fol. 27 tergo, fejn jingħad li "Cargo to be received by the merchants at their risk and expense alongside the vessel not beyond the reach of her tackle". Din il-klawsola ma tthiddelx l-aspett legali tar-responsabilità tal-konvenut nomine, għaliex mix-xhieda ta' l-istess konvenut jirrizulta li hu assuma r-responsabilità ta' l-iskarikkazzjoni tal-merkanzija fuq il-moll u sal-konsenja tagħha lir-riċevitur minn fuq il-moll, apparti l-konsiderazzjoni l-óhri li hu prinċipju tad-dritt merkantili illi dawn il-klawsoli ta' óżoneru tal-vettur ma jeżimux min-responsabilità meta jkun hemm "*breach of contract or duty*" mill-parti tiegħu; u għa ladarba hu róieva, skond il-polza, 7526 xkora destinati għall-attur nomine, hu kien tenut "*ex contractu*" li jikkonsenja (f'nuqqas ta' prova ta' forza irresistibili jew każ fortuwitu) dak il-kwantitativ, u kien tenut jikkonsenjah minn fuq il-moll, u jekk dan ma għamlux, kif ma għamelx, allura kien hemm da parti tiegħu "*a breach of contract or duty*", u l-klawsola ta' l-óżoneru ma toperax:

Rat in-nota ta' l-appell u l-petizzjoni tal-konvenut, li bihom dan appella mis-sentenza fuq imsemmija tal-Qorti tal-Kummeré tas-17 ta' April 1952, u talab ir-revoka ta' dik is-

sentenza u ċ-ċaħda tat-talbiet ta' l-attur, bl-ispejjeż kontra tiegħu;

Omissis;

Ikkunsidrat;

III: d-ditta konvenuta hija r-rakkomandatarja tal-vapur S.S. Maymere, li fuqu ġew mgħobbija 7526 xkora "cotton cake" f'Dover, destinati għall-attur f'Malta. Skond il-kuntratt tan-noleġġ tal-vapur, fil-klawsola 6, ġie stipulat li "Cargo to be received by merchants at their risk and expense alongside the vessel not beyond the reach of her tackle, etc....." (fol. 37). Dana jfisser li l-armatur kellu l-obligu tal-konsenja tal-merkanzija hdejn il-vapur, u mbux aktar 'il bogħod milli jwassal il-parank tiegħu. Kif irriteriet il-Qort ta' l-Appell ta' Londra per Lord Birkenhead L.C., re "Palgrave Bran & Sons vs. S.S. Turid" (1922. I. 397), ċitat minn Charley & Giles, Shipping Law, p. 185:— "The word 'alongside', if it does not suggest actual contact, does at all events suggest close contiguity, and not the less so, because the ordinary obligation of the shipowner is admitted only to deliver to the consignee the cargo his ship carries at ship's rail. A contract which requires delivery elsewhere extends this legal obligation";

Mill-banda l-oħra, huwa obligu ta' l-armatur li jagħmel il-konsenja tal-merkanzija lid-destinatarju jew l-aġent tiegħu. "The goods must be handed over to the consignee or his agents" (Payne's Carriage of Goods by Sea, p. 105, 5th. edit.);

Għaldaqstant ir-responsabilità ta' l-armatur iddum ma t'ispicċa sakemm huwa jagħmel dik il-konsenja f'dak il-post lid-destinatarju jew l-aġent tiegħu, u sa dak il-hin jibqa' bl-obligu li jiehu kura u jikkustodixxi l-merkanzija; u lil hemm iżjed l-armatur ma għandu l-ebda responsabilità iżjed;

Ikkunsidrat;

III: fil-każ tal-partijiet il-vapur ittrakka hdejn il-moll, iżda bejn il-moll u l-vapur kien hemm il-braken, u f'dik il-pożizzjoni l-vapur hatt il-merkanzija, li ttiehdet fuq il-moll, u minn fuq il-moll saret il-konsenja lill-aħtur. Meta saret il-konsenja lill-attur kien hemm 70 xkora nieqsa, kif ġie attes-

tat mill-impjegat tad-ditta tal-konvenut (dok. fol. 6); u għalhekk l-attur irreklama d-differenza;

Ikkunsidrat;

Illi d-ditta "Mifsud Brothers Limited" kienet assumiet l-obligu ta' l-iskarikazzjoni ta' dik il-merkanzija, iproduċiet il-gwardjan biex jgħasses, u kellha tirċievi l-merkanzija minn abbord u tagħmel l-konsenja tagħha lill-attur nomine fuq il-moll. Għaldaqstant ma jistax ikun homm dubju fuq ir-responsabilità ta' dik id-ditta għan-nuqqas tal-konsenja tal-merkanzija kollha (ara sent. ta' din il-Qorti tal-15 ta' Marzu 1929. "Borg vs. Camilleri ne.", Kollez. XXVII—I—802). Izda f'dan il-pont jeħtieġ issir distinzjoni. U tabilhaqq, id-ditta "Mifsud Brothers Limited", in kwantu kienet rakkomandatarja tal-vapur, kellha l-obligu biss tal-konsenja "alongside", jiġifieri "at ship's rail", taħt il-parank tal-vapur, u sa hemm ta' kull nuqqas tal-konsenja huwa responsabili l-armatur tal-vapur. Izda in kwantu dik l-istess ditta assumiet l-obligu ta' l-iskarikazzjoni, u għalhekk l-obligu tal-konsenja tal-merkanzija minn fuq il-moll lill-attur nomine, dik id-ditta ma kienetx aktar l-aġent rakkomandatarju tal-vapur, u għalhekk ma kienetx tobligata lill-armatur, iżda kienet lokatur ta' opera u mandatarju ta' l-attur stess, u assumiet l-obligu f'isimha nnifisha, għax l-obligi ta' l-armatur ma kienux iwasslu iżjed l-hemm mill-konsenja "alongside the vessel not beyond the reach of her tackle"; u dak l-obligu gie espletat u adempit bil-konsenja taħt il-parank tal-vapur lid-ditta "Mifsud Brothers Limited" bhala mandatarja u lokatriċi ta' opera ta' l-attur;

Ighid a propożitu Riccardo del Giudice fil-monografija "Il Contratto di Raccomandazione Marittima" (p. 49, Ediz. 1949):— "Il raccomandatarario riceve la merce dal capitano, cioè dal vettore, e diventa consegnatario per conto del destinatario. Sotto paranco è finito il trasporto, e si sono esaurite le responsabilità del vettore per dare inizio a quelle del destinatario o suoi mandatarj. Se il mandatario ha avuto l'incarico di ricevere la merce dal destinatario, diventa un mandatario di lui; se non ha avuto l'incarico, diventa depositario per conto del medesimo, cioè del destinatario, e perciò non compie alcun affare per conto dell'armatore o del vettore".

Għaldaqstant jeht'ieg jiġi stabbilit f'liema stadju vverifika ru-
hu n-nuqqas; għax tan-nuqqas sal-mument tal-konsenja
"alongside the vesse." ir-responsabilità hija ta' l-armatur rap-
prezentat mir-rakkomandatarju tal-vapur, u wara dik il-kon-
senja sal-konsenja fuq il-moll lill-attur nomine r-responsabi-
lità tista' tkun tad-ditta li assumiet l-inkariku ta' l-iskarikaz-
zjoni u tal-konsenja fuq il-moll, i.e. id-ditta "Mifsud Broth-
ers Limited" personalment. U tabilhaqq, ma jirriżultax li fl-
assunzjoni ta' l-inkariku ta' l-iskarikazzjoni u konsenja fuq
il-moll dik id-ditta kienet tirrappreżenta u topera għan-nom
ta' l-armatur tal-vapur; u għalhekk kienet qiegħda tagħmel
operazzjoni akkont tagħha nnifisha;

Ikkunsidrat;

Illi mit-"tally checks" (dok. fol. 39 u 45) jirriżulta li
l-vapur ikkonsenja effettivament 7512-il xkora "cotton cake"
fuq il-"jetty with lighter". Immela kien hemm nuqqas ta'
14-il xkora li tagħhom huwa responsabili l-konvenut bħala
aġent rakkomandatarju tal-vapur. Dan in-nuqqas gie ammess
mill-konvenut nomine. Mid-dokument eżibit fil-fo. 6 tal-
proċess u mill-provi jirriżulta li fil-konsenja effettiva li minn
fuq il-moll saret lill-attur kien hemm nuqqas ta' 56 xkora oħra.
Peress li ma' din it-tieni operazzjoni l-armatur tal-vapur ma
kellu x'jaqsam xejn, iżda kellha x'taqsam biss id-ditta "Mif-
sud Brothers Limited", għalhekk hija din id-ditta personal-
ment li setgħet tkun responsabili ta' dan in-nuqqas;

Ikkunsidrat;

Illi f'dina l-kawza d-ditta "Mifsud Brothers Limited",
rappreżentata mill-konvenut, ma gietx imħarrka f'isimha
stess, iżda bħala aġent tal-vapur S.S. Maymere, u għalhekk
tista' tiġi kundannata biss in kwantu tirrappreżenta l-vapur,
u mhux personalment ukoll; salva kull xorta ta' azzjoni ta'
l-attur kontra dik id-ditta nomine proprio, "si et quotenus";

Għal dawn ir-raġunijiet il-Qorti taqta' l-kawza billi tip-
provdi l-appell tal-konvenut, u għalhekk tirriforma s-sentenza
appellata fis-sens li tikkonfermaha limitatament għal 14-il
xkora, u tordna li t-terminu prefiss mill-Ewwel Qorti, limita-
tament għal dawn l-14-il xkora, jibda mil-lum; u tirrevoka
s-sentenza appellata, u tiċċad it-talbiet ta' l-attur in kwantu
jirrigwarda is-56 xkora l-oħrajn reklamati mill-attur nomine;

salva lil-attur nomine kull xorta ta' azzjoni fuq dawk l-ixkej-
jer kontra d-ditta "Mifsud Brothers Limited" personalment,
"si et quatenus" skond il-ligi. U tirriforma s-sentenza fuq
il-kap ta' l-ispejjeż, billi tordna li l-ispejjeż taż-żewġ istanzi
j'thallsu minn hamsa wahda mill-konvenut nomine, u l-kum-
plament mill-attur nomine.

27 ta' Ottubru 1952